



Sygn. akt V KK 173/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

SSN Barbara Skoczowska

Protokolant Katarzyna Wępa

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego,
w sprawie **R. M.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 25 kwietnia 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego na
niekorzyść skazanego

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w S.

z dnia 26 lipca 2017 r., sygn. akt IV K [...],

**uchyla zaskarżony wyrok łączny i przekazuje sprawę do
ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w S.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w S., postępowaniem o wydanie wyroku łącznego, objął następujące wyroki:

1. Sądu Rejonowego w S. z dnia 9 marca 2015 roku, sygn. akt VI K 1032/14 za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w dniu 9 kwietnia 2014 roku na kary 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat oraz 50 stawek dziennych grzywny w wysokości po 10 zł,
2. Sądu Rejonowego w S. z dnia 19 października 2015 roku, sygn. akt V K 719/15 za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w dniu 2 czerwca 2015 roku na karę 1 roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin miesięcznie,
3. Sądu Rejonowego w S. z dnia 22 marca 2016 roku, sygn. akt IV K 949/15 za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., popełnione w dniu 22 sierpnia 2015 roku na karę 1 roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin miesięcznie,
4. Sądu Rejonowego w S. z dnia 31 października 2016 roku, sygn. akt IV K 708/16 za przestępstwo z art. 278 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w dniu 21 kwietnia 2016 roku na karę 1 roku i 10 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym,
5. Sądu Rejonowego w S. z dnia 16 stycznia 2017 roku, sygn. akt II K 618/14 za ciąg przestępstw z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnionych w okresach 3-4.04.2014 roku i 2-4.04.2014 roku na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności,
6. Sądu Rejonowego w S. z dnia 13 lutego 2016 roku, sygn. akt IV K 582/16 za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w dniu 12 stycznia 2016 roku na kary 1 miesiąca pozbawienia wolności i 8 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym oraz 150 stawek dziennych grzywny w wysokości po 20 zł.

Sąd Rejonowy w S., wyrokiem łącznym z dnia 26 lipca 2017 r., w sprawie o sygn. akt IV K [...]:

- I. na podstawie art. 91 § 2 k.k. połączył kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności wymierzone wyrokami Sądu Rejonowego w S. z dnia 9 marca 2015 roku, sygn. akt VI K 1032/14, Sądu Rejonowego w S. z dnia 19 października 2015 roku, sygn. akt V K 719/15, Sądu Rejonowego w S. z dnia 22 marca 2016 roku, sygn. akt IV K 949/15, Sądu Rejonowego w S. z dnia 31 października 2016 roku, sygn. akt IV K 708/16 oraz Sądu Rejonowego w S. z dnia 16 stycznia 2017 roku, sygn. akt II K 618/14 i orzekł wobec R. M. karę łączną „2 lat i 10 dni pozbawienia wolności”;
- II. na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 86 § 1 i 2 k.k. połączył kary grzywny wymierzone wyrokami Sądu Rejonowego w S. z dnia 9 marca 2015 roku, sygn. akt VI K 1032/14 oraz Sądu Rejonowego w S. z dnia 13 lutego 2017 roku, sygn. akt IV K 582/16 i orzekł wobec R. M. karę łączną 170 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł;
- III. na podstawie art. 577 k.p.k. zaliczył skazanemu na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności okresy rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 7 maja 2014 roku, godz. 11.00 do dnia 8 maja 2014 roku, godz. 12.30, w dniach 10 czerwca 2015 roku i 22 sierpnia 2015 roku, od dnia 21 kwietnia 2016 roku, godz. 14.30 do dnia 22 kwietnia 2016 roku, godz. 12.35, oraz wykonanych kar ograniczenia wolności w sprawie V K 719/15 w wymiarze 1 roku i 1 miesiąca, jako równoważny 195 dniom pozbawienia wolności i w sprawie IV K 949/15 w wymiarze 11 miesięcy i 29 dni, jako równoważny 180 dniom pozbawienia wolności;
- IV. na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w pozostałej części;
- V. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił skazanego R. M. od zapłaty wydatków poniesionych przez Skarb Państwa.

Powyższy wyrok łączny uprawomocnił się bez zaskarżenia.

Od prawomocnego wyroku z kasacją wystąpił Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny, zaskarżając go w całości na niekorzyść skazanego. Zarzucił mu:

rażące i mające istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia naruszenie przepisów prawa karnego materialnego i procesowego, a mianowicie:

- art. 37 k.k., polegające na wymierzeniu skazanemu R. M. kary łącznej 2 (dwóch) lat i 10 (dziesięciu) dni pozbawienia wolności, podczas gdy zgodnie z art. 37 k.k. karę pozbawienia wolności wymierza się w miesiącach i latach
- art. 85 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 87 § 1 k.k. w zw. art. 572 k.p.k., polegające na wyrażeniu błędnego poglądu, iż kara 1 miesiąca pozbawienia wolności oraz 8 miesięcy ograniczenia wolności wymierzona skazanemu R. M., na podstawie art. 37b k.k., wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 13 lutego 2017 roku, sygn. akt IV K 582/16, stanowi innego rodzaju sankcję niż kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności objęte karą łączną, wymierzoną skazanemu wyrokiem łącznym, wydanym w dniu 26 lipca 2017 roku, w sprawie o sygn. akt IV K [...], co doprowadziło do niezasadnego umorzenia w tym zakresie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego, podczas gdy kara wymierzona skazanemu tym wyrokiem nie stanowi „innego rodzaju sankcji”, a zatem zachodziła konieczność objęcia tej kary wyrokiem łącznym.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna. Trafnie podniósł skarżący, że w rozpatrywanej sprawie doszło do rażącego naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 85 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 87 § 1 k.k. w zw. art. 572 k.p.k., polegającego na przyjęciu, że kara miesiąca pozbawienia wolności oraz 8 miesięcy ograniczenia wolności wymierzona skazanemu R. M., na podstawie art. 37b k.k., wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 13 lutego 2017 roku, sygn. akt IV K 582/16, stanowi innego rodzaju sankcję niż kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności objęte karą łączną, wymierzoną skazanemu wyrokiem łącznym.

Zauważyć należy, że dodany ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 396) przepis art. 37b k.k. umożliwia sądowi jednoczesne orzeczenie za każdy występpek zagrożony karą pozbawienia wolności, niezależnie od dolnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego w ustawie za dany czyn, dwóch kar, a to

krótkoterminowej kary pozbawienia wolności oraz kary ograniczenia wolności. W uzasadnieniu do projektu ustawy zakładającej wprowadzenie omawianej regulacji wskazano: „Istotnym *novum* przewidzianym w projekcie jest instytucja kary mieszanej, jako kombinowanej formy represji prawnokarnej, która powinna być szczególnie atrakcyjna w przypadku poważniejszych występów” (zob. str. 11 uzasadnienia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy Sejmu VII kadencji nr 2393). Powyższy zapis (użycie liczby pojedynczej) może zatem sugerować, że chodzi tu o jedną karę o cechach mieszanych przynależnych częściowo karze pozbawienia wolności a częściowo karze ograniczenia wolności, a więc, że ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie nowego rodzaju kary do systemu prawa karnego. Tak jednak nie jest. W przepisie art. 37b k.k. nie chodzi bowiem o jedną, ale o dwie kary wymierzane kumulatywnie. Stosując wskazany przepis sąd orzeka bowiem dwie odrębne kary. Każda z nich zachowuje swój odrębny byt. Sytuacja jest tu zatem analogiczna jak w wypadku orzekania za przestępstwo kary pozbawienia wolności i grzywny. (Takie też stanowisko prezentowane jest w piśmiennictwie (zob. np. J. Majewski [w:], Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Komentarz do art. 1 - 52, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016, s. 745 czy B.J. Stefańska [w:], Kodeks karny. Komentarz, red. M. Filar, LEX/el. 2016, komentarz do art. 37b, teza 1). Odmienne jedynie przebiega wykonywanie tych kar. W wypadku orzeczenia kary pozbawienia wolności i grzywny, kary te wykonywane są jednocześnie. Natomiast w przypadku orzeczenia kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności w pierwszej kolejności – co do zasady – wykonywana jest kara pozbawienia wolności (art. 37b k.k. *in fine* i art. 17a § 1 k.k.w.)

Przedstawiony tu pogląd prawny wspiera wykładnia językowa art. 37b k.k. Zdanie trzecie tego przepisu wskazuje bowiem, że w razie zastosowania omawianej tu regulacji, w pierwszej kolejności wykonuje się karę pozbawienia wolności, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zasadą jest więc wykonywanie wpiertw kary pozbawienia wolności, a następnie kary ograniczenia wolności. Unormowanie to potwierdza zatem pełną odrębność omawianych kar. Uzupełnieniem tej regulacji jest natomiast art. 17a k.k.w., który zakłada, że w razie orzeczenia wobec skazanego kary pozbawienia wolności oraz kary ograniczenia wolności

na podstawie art. 37b k.k. (lub art. 87 § 2 k.k.), karę ograniczenia wolności kieruje się do wykonania w pierwszej kolejności tylko wówczas, gdy zachodzą przeszkody prawne do niezwłocznego wykonania kary pozbawienia wolności. Zatem i wykładnia systemowa zewnątrz wskazuje na odrębność omawianych kar. Nie sposób pominąć również i tego, że przyjmując regulację art. 37b k.k. ustawodawca nie poszerzył jednocześnie katalogu kar z art. 32 k.k. Wprowadzając nową karę taki zabieg byłby bowiem niezbędny. W przepisie art. 32 k.k. nie ma więc przewidzianej kary sekwencyjnej z art. 37b k.k. jako odrębnej rodzajowo kary.

Wszystkie te względy przemawiają za tym, że **na podstawie art. 37b k.k. sąd wymierza jednocześnie dwie odrębne kary, tj. krótkoterminową karę pozbawienia wolności oraz karę ograniczenia wolności, które są wykonywane kolejno.**

Tym samym art. 85 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 87 § 1 k.k. również i w odniesieniu do kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności orzeczonych w oparciu o przepis art. 37b k.k. formułują obowiązek połączenia ich węzłem jednej kary, jeżeli karę pozbawienia wolności lub ograniczenia wolności wymierzono również za inne przestępstwo pozostające w zbiegu. W rezultacie zatem nie jest trafny pogląd wyrażony przez Sąd Rejonowy w S., że kara miesiąca pozbawienia wolności i 8 miesięcy ograniczenia wolności, wymierzona skazanemu na podstawie art. 37b k.k. wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 13 lutego 2017 roku, sygn. akt IV K 582/16, była innego rodzaju karą niż kary wymierzone skazanemu w pozostałych postępowaniach, które objęto karą łączną w wyroku łącznym z dnia 26 lipca 2017 roku, a tym samym, aby istniały materialnoprawne przeszkody do objęcia tych kar węzłem kary łącznej.

Przeszkody do połączenia, o którym tu mowa, wbrew stanowisku Sądu Rejonowego nie stanowi również regulacja art. 87 § 2 k.k. Powyższy przepis stanowi jedynie, że jeżeli za zbiegające się przestępstwa wymierzono kary pozbawienia wolności oraz ograniczenia wolności i kara łączna pozbawienia wolności nie przekroczyłaby 6 miesięcy, a kara łączna ograniczenia wolności - 2 lat, sąd może orzec te kary łączne jednocześnie, jeżeli cele kary zostaną w ten sposób spełnione. Słusznie zatem wywodzi skarżący, że obowiązek połączenia przez sąd orzeczonych wobec skazanego kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności

oraz wymierzenia kary łącznej pozbawienia wolności aktualizuje się dopiero wówczas, gdy nie zostaną spełnione formalne przesłanki wskazane w art. 87 § 2 k.k., tj. jednoczesnego wymiaru dwóch kar łącznych pozbawienia wolności i ograniczenia wolności oraz gdy pomimo spełnienia formalnych przesłanek stwarzających podstawy do wymiaru sekwencji dwóch kar łącznych sąd uzna, iż w razie orzeczenia jednocześnie kary łącznej pozbawienia wolności oraz ograniczenia wolności nie zostałyby spełnione cele kary. Uzasadnienie łączenia kar różnorodzajowych w trybie i na zasadach określonych w art. 87 § 1 k.k. odnosi się więc do sytuacji, w której nie jest możliwe lub nie jest zasadne z uwagi na cele kary skorzystanie przez sąd z rozwiązania przewidzianego w art. 87 § 2 k.k., tj. wyłącznie w sytuacji, gdy brak jest możliwości wymierzenia na podstawie art. 87 § 2 k.k. dwóch kar łącznych - pozbawienia wolności oraz ograniczenia wolności, które ze swojej istoty nie będą wykonywane jednocześnie, lecz sekwencyjnie.

Również w piśmiennictwie podnosi się, że nie ma przeszkód, aby na podstawie art. 87 § 1 k.k. połączyć węzłem jednej kary łącznej kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności wymierzonych jednocześnie za jedno ze zbiegających się przestępstw (art. 37b k.k.), pod warunkiem naturalnie, że karę pozbawienia wolności lub ograniczenia wolności wymierzono również za inne ze zbiegających się przestępstw (zob. np. J. Majewski, Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015, LEX/el. 2015, komentarz do zmiany art. 87, teza 3).

Z uwagi na przytoczone tu uwarunkowania rację przyznać należy więc skarżącemu, że wyrok łączny Sądu Rejonowego w S. został wydany z rażącym naruszeniem przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 85 § 1 k.k. w zw. z 87 § 1 k.k., która miała przy tym istotny wpływ na treść orzeczenia. Konsekwencją naruszenia tych przepisów było bowiem niezasadne umorzenie postępowania na podstawie art. 572 k.p.k., a zatem z rażącym naruszeniem tego przepisu. Powyższe względy przesądzają o konieczności uchylecia przez Sąd Najwyższy wyroku łącznego Sądu Rejonowego i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy, na podstawie art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k., ograniczył rozpoznanie kasacji tylko do tego zarzutu, albowiem z uwagi na zakres

orzeczenia kasatoryjnego, rozpoznanie drugiego zarzutu kasacji stało się bezprzedmiotowe.

W postępowaniu ponownym Sąd Rejonowy będzie miał na uwadze powyższe zapatrywania prawne. Na marginesie zauważyć trzeba, że orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 13 lutego 2017 roku, sygn. akt IV K 582/16, kara miesiąca pozbawienia wolności została już wykonana (k. 213 akt sprawy IV K 582/16).

Z tych też względów orzeczono, jak w wyroku.